

CONDUCT OF FOREIGN POLICY IN THE TIMURID STATE DURING THE REIGN OF SULTAN ABU SAID MIRZO

Nizomitdinov Donyorjon Jaloldin ugli¹

Fergana State University

KEYWORDS

spirituality, culture, education, Timur's structures, the culture of the Timurid era, the spirituality of the Timurid era, Justice, foreign policy

ABSTRACT

The spirituality of the Timurid era is a huge treasure in the history of our country, inscribed in gilded letters. Studying such spiritual heritage, receiving spiritual nourishment from their unparalleled meanings, getting the younger generation to enjoy such spiritual nourishment as well, and contributing to the development of the people, nation, Homeland, and society through this path – we are one of the sacred duties of generations. This article scientifically investigated the conduct of foreign policy in the Timurid state during the reign of Sultan Abu Said Mirzo.

2181-2675/© 2022 in XALQARO TADQIQOT LLC.

DOI: 10.5281/zenodo.7195040

This is an open access article under the Attribution 4.0 International(CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

¹ Teacher at the Department of history of Uzbekistan, Fergana State University, Uzbekistan

SULTON ABU SAID MIRZO DAVRIDA TEMURIYLAR DAVLATIDAGI TASHQI SIYOSATNING OLIB BORILISHI

KALIT SO‘ZLAR:

ma'naviyat, madaniyat, ta'lim-tarbiya, "Temur tuzuklari", temuriylar davri madaniyati, temuriylar davri ma'naviyati, adolat, tashqi siyosat

ANNOTATSIYA

Temuriylar davri ma'naviyati yurtimiz tarixidagi zarhal harflar bilan bitilgan ulkan xazinadir. Bunday ma'naviy meroslarni o'rganish, ularning mislsiz ma'nolaridan ma'naviy ozuqa olish, yosh avlodni ham bunday ma'naviy oзуqalardan bahramand etib borish va shu yo'l orqali xalq, millat, Vatan, jamiyat taraqqiyotiga hissa qo'shish – biz avlodlarning muqaddas burchlarimizdandir. Ushbu maqolada Sulton Abu Said Mirzo davrida temuriylar davlatidagi tashqi siyosatning olib borilishi ilmiy jihatdan tadqiq etilgan.

ПРОВЕДЕНИЕ ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ В ГОСУДАРСТВЕ ТИМУРИДОВ ПРИ СУЛТАНЕ АБУ САИДЕ МИРЗЕ

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

духовность, культура, образование, "Тимур тузуклари", культура тимуридской эпохи, духовность тимуридской эпохи, справедливость, внешняя политика

АННОТАЦИЯ

Духовность эпохи Тимуридов - это огромное сокровище истории нашей страны, написанное золотыми буквами. Изучение таких духовных наследий, получение духовной пищи от их несравненных значений, привлечение подрастающего поколения к таким духовным корням и внесение этим путем вклада в развитие народа, нации, Родины, общества – одна из священных обязанностей наших поколений. В данной статье научно исследуется проведение внешней политики в государстве Тимуридов при султанах Абу Саиде Мирзе.

KIRISH

Buyuk sohibqiron davri madaniyati va ma'naviyati ikki muhim omil asosida amalga oshirilganligi bir necha adabiyotlarda va tarixiy manbalarda tahlil etilib, izohlab berilgan. Manbalarga tayanib izoh beradigan bo'lsak, birinchi omil shu narsada namoyon bo'ladiki, Amir Temur ilm-fan, madaniyat, san'at, xalq ma'naviyati yuksalishiga o'zini butun jahonga ko'z-ko'z qilish emas, o'zi yashagan zamonasining eng ilg'or g'oyasi bo'lmish Naqshbandiya tariqati g'oyalari butkul tayanadi. Chunki Amir Temur saltanatini boshqarish qonun-qoidalari ana shu g'oya – Naqshbandiya tariqati g'oyalari bilan yo'g'rilgan va unga asoslangan edi.

Amir Temur davri ma'naviy yuksalishining ikkinchi asosiy omili, bu – uning o'z mamlakatida madaniy rivojlanishga shaxsan o'zi bosh-qosh bo'lganligidir. Shu o'rinda Amir Temur madaniyatni, ma'naviyatni o'ta qadrllovchi shaxs ekanligini ta'kidlashimiz joiz. Buyuk

sohibqiron haqiqatda o'ta madaniyatli, dunyoqarashi, tafakkur doirasi keng, san'atni, adabiyotni juda yaxshi tushunadigan, vatanparvar va o'z xalqini sevgan shaxs edi.

Temuriylar saltanatining eng zabardast vakili bo'lmish Sulton Abu Said Mirzoning Ozarbayjon bilan munosabatlari o'ziga xos tarixga ega. Sulton Abu Said Mirzo Movarounnah taxtiga o'tirganda Ozarbayjon taxtida Qora Yusuf Turkmon avlodidan bo'lgan Mirzo Jahonshoh o'tirardi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

1547-yilda Xuroson hukumdori Abul Qosim Bobur Mirzo vafot etgach Xurosonda shaxzodalar o'rtasida bo'lib o'tayotgan o'zaro nizolardan foydalangan Mirzo Jahonshon Xurosonni bo'ysundirish uchun fursatni g'animat bilib yo'lga chiqadi. Dastlab u Mozandaranni bo'ysundirib Hirot tomon yuradi. Abbdurazzoq Samarqandiy Hirot shahridan o'n besh farsax masofaga yetganda bu yerda u aholi sarosimaga tushib o'z vatanlarini tark qilib, makonu manzillarini tashlab ketayotganligini eshitdi, deb ta'kidlaydi[1]. Bundan xabar topgan Mirzo Jahonshoh Mirzo Sulton Muhammadning amirlaridan biri bo'lgan amir Pirzod Buxoriyni Hirotga dorug'a qilib tayinlaydi hamda u yerga yuboradi.

1458-yil 29-iyul kuni Mirzo Jahonshoh Hirotga kirib keladi. Uning nomiga xutba o'qilib, tanga pul zarb qilinadi. Shu orada turli hududlardan elchilar keladi. Ushbu elchilar orasida Movarounnahr hukumdori Sulton Abu Said Mirzoning elchilari ham bor edi.

Sulton Abu Said Mirzoning elchilari movlono Najmiddin Umar hamda movlono Yusuf Attorlarni Mirzo Jahonshoh yaxshi kutib oladi. Abdurazzoq Samarqandiy Mirzo Jahonshoh elchilar bilan podshohona hashamat va xusravona yo'sunda muloqot qildi va muhabbat ham do'stlik izhor etib, birlik ham e'tiqod bildirdi, deb ta'kidlaydi[1]. Elchilarga qo'shib Sayid Oshur ismli shaxsni elchilikka tayinlaydi. Samarqandiy elchini Abu Said Mirzo qanday kutib olganligini ham chetda qoldirmay yozadi. "U deb yozadi Abdurazzoq Samarqandiy, - Mirzo Sulton Abu Saidning Murg'ob suvi yoqasida bo'lgan o'rduyiga yetishganda, Mirzo Sulton Abu Said bir guruhni uning istiqboliga chiqardi va sayidni bir mustahkam joyga tushurdi. Uch kundan so'ng o'rdi bezatilib, saroparda va borgoh oftobu oygacha bosh tortdi. Lashkar qismlari eng ko'rkam suratda va eng zebo ziynatlar bilan oroyish topgach, Sayid Oshurni olib keldilar"[1].

Sulton Abu Said Mirzoning elchining kutib olish uchun qilgan ushbu tayyorgarligi o'z qudratini namoyish qilish uchun bo'lsa kerak deb o'ylaymiz.

Elchi Sayid Oshur Sulton Abu Said Mirzoga Jahonshohning do'stlik va tinchlikni ifoda etgan xabari bilan eng yaxshi tilaklarini etkazdi. Jahonshoh qo'l ostida bo'lgan mamlakatlarni, uning hajmini va qancha ekanligini aytib Mirzo Jahonshohni qanchalik kuchli hukumdor ekanligini ko'rsatishga harakat qildi.

Sulton Abu Said Mirzo Sayid Oshur bilan birga yan o'zining elchisini Mirzo Jahonshoh huzuriga yuboradi. Shu tariqa dastlab ikki o'rtada yaxshi munosabatlar yo'lga qo'yiladi. Bundan Mirzo Jahonshoh juda hursand bo'ldi.

Sulton Abu Said Mirzoni qanday qilib bo'lsa ham Xurosonni egallash niyati bore di. U Xurosonni temuriylar qo'lidan chiqib ketishini xahlamas edi. Bundan tashqari u Hirotni

saltant poytaxtiga aylantirmoqchi edi. U Hirotidan Samarqand tomonga qaytayotganda shunaday deydi: “Mening Hirotni durussaltana qilib shu yerda turish niyatim bor edi”[1].

Sulton Abu Said Mirzo ellik ming askar[2] bilan Hirot yaqinidagi Ubax qo‘rg‘onida turgan turkmanlar tomon boradi. Bir qancha turkmanlar asirga tushib, bir qanchasi qochib qutilib qoladi. Bu habarni eshitib Mirzo Jahonshoh unga qarshi yurish jilovini tortadi. U dastlab o‘g‘li Pibudoq boshchiligidagi bir guruh askarlani ilg‘or tarzida Sulton Abu Said Mirzo tomon yubordi. Ikki o‘rtada qattiq jang bo‘ldi bunda turkman qo‘shinlari mag‘lubiyatga uchrab ko‘plari qo‘lga olinib qatl etildi. Pibudoq esa urush maydonidan yuz o‘girib otasi oldiga qaytadi.

Bundan tashqari Ozarbayjon pytaxti Tabrizda Mirzo Jahonshoh qulog‘iga noxush xabrlar keladi. Aynan ushbu xabarlar ham Mirzo Jahonshohni Sulton Abu Said Mirzo bilan sulh tuzishga majbur qildi.

Buni bayoni quyidagicha. Dorulmulk Tabriz tomondan ketma-ket elchilar kelib, Mirzo Jahonshohning o‘g‘li, bir necha muddat hibsdan yotgan amirzoda Husayn Ali hibsdan xalos topib, qo‘lini xazinalarga cho‘zganligi va – misra – barchaga etaklab la‘lu qoplab zar berib, katta lashkar to‘plaganligi haqida arz qiladilar. Bu xabarni eshitgan Mirzo Jahonshoh sarosima va iztirobli ahvolga tushdi hamda ilojisizlikdan sulh talab qilishdan bo‘lak chora topolmadi”[1].

U oxiri Sulton Abu Said huzuriga Sayid Oshurni ikki o‘rtada sulh tuzish uchun elchi qilib jonatadi. Sayid Oshur humoyun o‘rduga yetib, amirlar orqali sulh va samimiyat xotirini sharaflil quloqlar (mirzo Abu Said)ga yetkazdi. Mirzo Abu Said (unga javoban): “Qachonki (mirzo Jahonshoh) hazrat xoqoni saidning barcha mamlakatlarini bo‘shatib, u hazrat hayotligi vaqtida amir Jahonshoh uchun muqarrar qilgantaqdirdagina sulh ma‘nisi shaklga kelishi mumkin va anashu asosdagina men maqsad chexrasini go‘zal tarzda jilvalantirmoq uchun e‘tiqod oynasini inkor dengizidan tozalayman,” – deb aytadi[1].

Ikki o‘rtada ancha muzokaralar bo‘ladi. Ancha tortishuvlardan so‘ng nihoyat o‘rtada sulh tuzilishiga muvaffaq bo‘linadi. Shartnomaga ko‘ra, butun Xuroson mamlakatlari Mirzo Sulton Abu Saidning devoniga dohil bo‘lish va Mirzo Jahonshoh qaytib ketib, bu viloyatlarga dahl qilmasligiga qaror qilindi. (Shu asosda) ahdu paymon tuzilib, iymon keltirish shartlari qasamyod etish bilan ta‘kidlandi, birdamlik harobi shak-shubha nifoqidan tozalandi[1].

TADQIQOT NATIJALARI

Shu tariqa Ozarbayjon hukumdori Mirzo Jahonshoh bir tomonda Sulton Abu Said Mirzoga qarshi tura olmasligiga ko‘zi yetganidan, ikkinchi tomondan esa, Tabrizda o‘g‘lining isyon ko‘targanligi sabali sulh tuzib ortga qaytishga majbur bo‘ladi. U 1458-yil 8-dekabrda Hirot hududidan chiqib ketdi. Shundan so‘ng Sulto Abu Said Mirzo Hirot tomon otlanadi hamda uni egallaydi.

1462-yil 25-dekabrda Ozarbayjondan yana Sulton Abu Said huzuriga elchilar keldi. Bu paytda Sulton Abu Said Mirzo Movarounnahrda Muhammad Jo‘kiy Mirzoni isyonini bostirish uchun ketgan edi. Elchilarni Sulton Abu Said Mirzo Hirot qoldirib ketgan Mirzo Sulton Muhammad rasm rusumga ko‘ra kutib olib ulardan hol ahvol so‘ardi. Elchilar kelganligi xabarini Movarounnahga Sulton Abu Saidga yetkazish uchun yubordi. Xuroson

xabrchisi Sulton Abu Said huzuriga kelganda u Shohruxiya qal'asini olish uchun shiddatli jang qilayotgan edi. Bizningcha elchilar Ozarbayjonda Jahonshoh va uning o'g'illari o'rtasidagi nizo tugab Ozarbayjonu Forsda tartib o'rnatilganligi xabarini yetkazgan bo'lsa kerak.

Ozarbayjonda Mirzo Jahonshoh va uning o'g'illaridagi munosabat haqida to'xtalsak, u Sulton Abu Said Mirzo bilan sulh tuzib Hirotni tark etgan so'ng Iroq mamlakatining markazi bo'lgan Isfaxonni o'g'illaridan biri amirzoda Muhammadiyga syurg'ol tarzida tortiq qilgan edi. Mirzo Jahonshoh "Matlai sa'dayin va majmayi bahrayn" asarida keltirilishicha juda adolatli hukumdor bo'lgan. Ammo uning Isfaxondagi o'g'li amirzoda Muhammadiy u yerda raiyatga zulm o'tkazadi. Fors mamlakati va uning markazi Sherozni esa yana bir o'g'li Pir Budoqqa syurg'ol tarzda in'om qilgan edi. U Sherozda o'z mustaqillik bayrog'ini tiklab mustaqil tarzda faoliyat olib borar edi. Mirzo Jahonsho bir necha bor Pir Budoq oldiga odamlarni yuborib itoat izhor qilishini aytdi ammo u bunga itoat qilmadi.

Mirzo Jahonshoh Abdurazzoq Samarqandiy va Xondamirning yozishicha uning saltanat qudrati va mamlakatning kengligi shu darajada yetdiki, uning ota bobolari hayolidan o'ndan biri o'tmagan edi. Arab va Ajam Iroqi, Fors, Ummon dengizi sohillari. Sarir, Ozarbayjon, Arman va Gurjiston mamlakatlarining hammasi toki Shom va Rum mamlakati chegaralarigacha uning hukmi uzugi ostida xuddi mumdek edi [1].

MUHOKAMA

Mirzo Jahonshoh Bag'dodda o'g'li taqdirini bir yoqlama qilib olganddan so'ng Diyorbakr tomonga qarab qo'shin tortadi.

Chunki u yerda Amir Hasanbek bin Amir Ali bin Amir Qora Usmon oqquyunli Diyorbakr o'lkasining bir nechta qal'alarini zabt etib, Mirzo Jahonshohga nisbatan itoat etmay, u yerda o'zini mustaqil qilib olgan edi.

Oqquyunli Amir Hasanbek serzehni va uzoqni ko'ra oladigan shaxs edi. U Mirzo Jahonshoh qo'shini yetib kelayotganini eshitadi hamda u bilan sulh tuzish uchun o'z elchilarini yuboradi.

Mirzo Jahonshoh uni sulhini qabul qilmadi. Bizningxha uning sulh tuzmasligiga sabab yana unga qarshi mustaqillik yo'lini tutishi mumkin edi. Mirzo Jahonshoh uni yo'qotish payiga tushdi. Xondamirni yozishicha Mirzo Jahonshoh Mush va Orzum sahrosiga oshiqib Amir Hasanbek manzil tutgan erga yaqin joyda istiqomat chodirini tikdi[3]. Mirzo Jahonsho u yerda bir necha kunni ayshu ishratda o'tkazadi. Havoning namligi va sovuqligi sabab Mirzo Jahonshoh qo'shini ancha toligan edi. Amir Hasanbek va Mirzo Jahonshoh qo'shini orasida bitta to'g' bore di. Amir Hasanbek uzluksiz Mirzo Jahonshohdan xabardor bo'lib turar edi. Abdurazzoq Samarqandiyning ta'kidlashicha Mirzo Jahonshoh ortga qaytmoqchi bo'ladi. U qo'shinining ma'lum qismini Arjiz va Abdujuz viloyati tomon jo'natib o'zi makon tutgan manzilda uchuyuz suvoriysi bilan qoladi[1].

Amir Hasanbek dushmanning gaflatdaligi va dushmanning katta qo'shinini yo'q ekanligidan xabar topib, ikki ming nafar boshdan oyoq qurollangan jasur chavandozlari bilan Mirzo Jahonshohni yuq qilish uchun yo'lga o'tlanadi. Uning o'z qo'shinini qurollanishi haqida Abdurazzoq Samarqandiy shunday deydi. Barcha suvoriylar ustida dovudiy zirh,

boshida darbandiy dubulg'a har biri mukammal qurol-aslahali, otlarga kejim yopintirgan edi[1].

Amir Hasanbek manashunday mukammal qurollangan qo'shini bilan erta tongda tusatdan uning qarorgohi yaqiniga yetib bordi. Turkmon podshosining ahlu hushi joyida odamlaridan bir guruhi dushman bostirib kelganidan xabar topib, turga tushgan baliqdek uzlarini u yoq-bu yoqqa urishga tushdilar. Mirzo Muhammad va Mirzo Yusuf olishish uchun ilgari yurdilar, ammo bitta hamlaga ham dosh berisha olmay, qarorgohga qaytib kelib, otasini bu daxshatli voqeadan voqif qildilar. Bu paytda Mirzo Jahonshoh egniga yengil to'n kiygan, bitta oyog'ining paytavasinigina o'rab olgan bo'lib, dushman haqidagi xabarni eshitgach, ikkinchi paytavasini o'ramasdan turib, otga minib qochishga tushdi. Amir Hasanbek oqquyunli uchla lahzadayok, qarorgohga kirib, Muhammadiy va Yusufni asir oldi[3]. Ozarbayjonning boshqaa barcha sardorlari qatl etildi.

Bu jangda Mirzo Jahonshoh Amir Hasanbekning Iskandar ismli askari tomonidan o'ldiriladi. Amir Hasanbek Muhammadiyni o'q otib o'ldiradi, Mirzo Yusufni esa ko'ziga qaynab turgan temirni bostirib ko'r qiladi.

Amir Hasanbek endi Mirzo Jahonshohning o'g'li Husayn Ali tomon yuzlanadi. Bu paytda Husayn Ali 180 ming qo'shin to'plab ularga juda katta miqdorda ulufa beradi.

U bu ahvolna voqif etish uchun Sulton Abu Said Mirzoga xabar jo'natadi. Va u Shunday deydi; " Fors, Iroq va Ozarbayjon, balki butun jahon onhazratga tobedir"[1]. Husayn Ali Sulton Abu Said Mirzoni Iroq va Ozarbayjonga kelib unga yordam berishini iltimos qiladi hamda o'zini uning xizmatida bo'lishini aytadi.

Bu xabarni eshitgan Sulton Abu Said Mirzo Qoshg'ar viloyati ham Qalmoq chegaralaridan, Turkiston, Movarounnahr va Xurosondan tortib Iroq hududigacha hamda Mo'g'ulistonning etaklaridan Hindiston nohiyasigacha bo'lgan barcha yerlardan ko'p lashkaru behisob sipoh yig'ilsin degan farmon beradi.

Sulton Abu said Mirzo qishlov yurtidan juda ko'p sonli qo'shin va qurol-yarog' bilan birga hijriy 872-yil sha'bon oyi oxirlarida, milodiy 1468-yil 24-martida Ozarbayjon va Iroqi Ajam tomonga yo'naldi.

Tez orada Sulton Abu Said Mirzo butun Fors viloyatida, jumladan Isfahon va Sheroz shaharlari, Kermon viloyatida ham temuriylar hukmronligi tikladi. Sulton Abu Said Mirzo qo'shinlari birin ketin Ray, Sultoniya va Tabriz shaharlarini ham qo'lga kiritdilar.

Sulton Abu Said Mirzo Sultoniyaga kelganida Amir Hasanbek Tabrizdan sakkiz chaqirim uzodlikdan Qorabog' tomonga qarab yo'l moladi. Sulton Abu Said Mirzo bundan xabar topgach, Pahlavon Yusuf Sheroziyni Tabrizga dorug'a qilib tayinlaydi, o'shha yoqqa yubordi-da, o'zzi Sultoniyadan Miyona mavzei sari otladi. Mazkur mavzeda amirzoda Xusayn Ali va uning o'gli Sulton Ali va ukasi amirzoda Yusuf Makxul hamda turkmon amirlaridan bir to'dasi lashkardan ellik ming nafarga yaqin kishi bilan Sulton Abu Said Mirzo oldiga keldilar. Ularni Sulton Abu Said Mirzo yaxshi kutib oldi.

Shu orada yana Sulton Abu Said huzuriga Amir Hasanbekning echilari keladilar. Elchilikning mazmuni quyidagicha, "Amir Hasanbek o'z jiyani Yusufbekni elchilik rasmi bilan a'lo taxt poyiga yubordi. Sulton Abu Said Mirzo g'oyatda dabdabayu mahobatli yig'in

yasadi va ulug' amirlar to'la qoida bilan Yusufbekni sayd sulton oldiga eltdilar. Yusufbek shunda ham faqat amirlar orqaligina o'z amakisi tilidan aytib yuborilgan ushbu og'zaki so'zlarni yetkazish imkoniga ega bo'ldi: Yuz yilga yaqin davrdan beri ota-bobolarimiz Hazrat Sohirqiron Amir Temur hazratlari xonadoniga nisbatan tarafdorlik va davlatxoxlik yo'lini tutib kelishgan. Mana bugun bu muxlisingiz ham o'sha yo'ldan chetga chiqmay, Fors va Iroq viloyatlarini dushmanlar changalidan ozod qildim va oliy dargoh egasi mulozimlari ko'liga topshirdim. Umid shulki, bu qamishzorda to qish fasli tugab, yo'llardagi qorlar erib, Diyorbakrga qaytib ketishimiz imkoni yuzaga kelgunga qadar turishimiz uchun ruxsat bersangiz." [3]

Sulton Abu Said Mirzo Amir Hasanbekning xatxabarini ham o'qib, ham eshitgach shunday javob berib: Kutlug' mavkab ul diyor sari yurmoqda. Borganimizdan so'ng nima ma'kul kurinsa, ushani amalga oshirajakmiz, derkan o'z ammasining o'g'li Mirzo Maxmud xamda Xoja Loqni Yusufbekka qushib, Amir Xasanbek oqquyunli xuzuriga yubordi [3].

Sulton Abu Said Qorabog' tomon yo'lga o'tlanadi. Sulton Abu Said Mirzo qo'shinida o ziq ovqat va yem-xashak taqchilligi vujudga keldi. Bunga sabab Amir Hasanbek imkon qadar hamma narsa tashib ketishga harakat qilayotgan edi. Natijada Sulton Abu Said Mirzo qo'shini juda og'ir ahvolga tushib qoldi. Sulto Abu Said Mirzo Mahmudobodda manzil qurdi. Xondamirning aytishicha, Mahmudobod sayhonligi oliy naslli podshohning lashkargohi bo'lgach, qo'shin orasida qahatchilik va ochlik shu darajaga yetdiki, bir man g'allaning bahosi o'n dinor kepakiygacha ko'tarildi.

Amir Hasanbek Amir Jahonshoh saroyida yashayotgan Shohruh Mirzoning avlodining so'nggi vakili Yodgor Mirzoni o'z qarorgohiga keltirdi va undan Sulton Abu Said Mirzo qo'shinidagi Xuroson amirlarini o'z tomoniga og'dirib olishda foydalandi. Oziq ovqat yetishmovchiligidan qiynalayotgan temuriylar qo'shini safini birin ketin Xuroson amirlari boshchiligidagi harbiy qismlar tark etib, Yodgor mirzo qo'li ostiga o'ta boshladi. 1469-yilning yanvarid Mo'g'on dashtida bo'lgan jangda Sulton Abu Said Mirzo qo'shini to'liq porakandalikka uchradi. U jang maydonidan qochayotganda Amir Hasanbek ikki o'g'lini uni asirga olishga jo'natdi Natijada asir olingan Sulton Abu Said Mirzo 1469-yilning 5-fevral kuni Yodgor Mirzo tomonidan qatl qilindi. 1468-yili zabt etilgan G'arbiy va Markaziy Eron hududlari yana temuriylar davlati tarkibidan chiqdi.

XULOSA

Temur va temuriyzodalar yaratgan moddiy va ma'naviy meros hozirgi kunda ham o'z qadr-qimmatini yo'qotgani yo'q. Bu meroslarni asrab-avaylash va o'rganish biz, yoshlarning faxrli burchimizdir.

Shunday qilib, temuriylar davrida Movarounnahrda iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy yuksalish davri bo'ldi. Markazlashgan davlatning asoschisi Amir Temur o'z davrida mamlakatda ilm-fan va ta'lim-tarbiya masalalariga alohida e'tibor berdi. Natijada, davlatning iqtisodiy va madaniy qudrati yuksaklikka ko'tarildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Abdurazzoq Samarqandiy. Matlai sa'dayn va majmai bahrayn. / Fors tilidan tarjima va izohlar muallifi tarix fanlar doktori A. O'rinboev. – T.: O'zbekiston, 2008. – B. 444.

2. Alan Hayrunnisa. Sultan Ebu said devri Timurli tarixi(1451-1469) Doktora tezi. Mimar Sinan Universitesi. Istanbul-Kasim. 1996. – S. 75.
3. Xondamir. Xabib us-siyar fi axbori afrodi bashar / Fors tilidan tarjima va muqaddima muallifilari: J. Hazratqulov, I. Bekjonov. – T.: O'zbekiston, 2013. – B. 620.
4. Сиддиков, И. Б. (2019). Государственная Политика В Отношении Молодежи В Узбекистане: Национальный Опыт И Реальная Необходимость Международных Инициатив. In Условия Социально-Экономического Развития Общества: История И Современность (Pp. 38-43).
5. Bakhromovich, S. I. (2020). Effects Of Objective And Subjective Factors To Develop Intellectual Culture Of Youth. Canadian Social Science, 16(2), 55-59.
6. Siddikov, I., & Gulomov, A. (2020). Philosophical And Psychological Features Of The Formation Of Assertive Behavior In The Development Of Cognitive Activity. In Психологическое Здоровье Населения Как Важный Фактор Обеспечения Процветания Общества (Pp. 38-42).
7. Bakhromovich SI. Analysis Of Modern Approaches To Ensuring The Effectiveness Of Management In Higher Education Institutions. The American Journal Of Social Science And Education Innovations. 2020;2(12):364-9.
8. Siddikov, I. B. (2019). Философско-Педагогические Аспекты Развития Интеллектуальной Культуры Студентов. Вестник Ошского Государственного Университета, (3), 38-42.
9. Bakhromovich Si. The Impact Of Managerial Professional Development On The Effectiveness Of Higher Education Institution Management. Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal. 2020;10(12):1014-20.
10. Bakhromovich, S. I., & Lutfillo, M. (2021). Development Of Ecological Culture In Students In The Process Of Education Of History Of Uzbekistan.
11. Siddikov, I. (2021). Education-The Principal Value Of Medieval Muslim Civilization. Interconf.
12. Siddikov, I. (2021). Gender Management Issues In Modern Pedagogy In Educational Institutions.
12. Bakhromovich, S. I. The Phenomenon Of Management And Leadership Personality In The Views Of Oriental Scholars. Chief Editor.
13. Siddikov, I. B. (2021). Modern Models Of Providing Autonomy Of Higher Educational Institutions (Analysis Of Foreign Countries Experience). Current Research Journal Of Pedagogics (2767-3278), 2(05), 25-31.
14. Bakhromovich, S. I. (2021). Development Trends And Transformation Processes In Academic Mobility In Higher Education In Uzbekistan And The World.
15. Bakhromovich, Siddikov Ilyosjon, And Maxamadaliyev Lutfillo. "Development Of Ecological Culture In Students In The Process Of Education Of History Of Uzbekistan. European Journal of Humanities and Educational Advancements 2 (5), 103-107
16. Siddikov, I. (2021). Traditions Of Philosophy, Fiqh And Philosophy In The Theological Views Of The Middle East. Interconf.

17. Bakhromovich, S. I. (2021). Factors Of Introduction Of Principles Of Institutional Autonomy To The Management Process Of Higher Educational Institutions. Berlin Studies Transnational Journal Of Science And Humanities, 1(1.5 Pedagogical Sciences).
18. Siddikov, I. (2021). Epistemological Significance Of Medieval Culture Of Islamic Intellectual Activity. Interconf.
19. Bakhromovich, S. I. (2021). Views On The Role Of Science In Human And Society Life In Islamic Teaching. International Journal Of Philosophical Studies And Social Sciences, 1(3), 79-86.
20. Bakhromovich, S. I. (2018). Social And Philisophical Performance Of Making Youth's Intellectual Culture. European Science Review, (7-8).
21. Siddikov, I. (2021). Epistemological Significance Of Medieval Culture Of Islamic Intellectual Activity. Interconf.
22. Siddiqov, I. (2022). Dialectical And Synergetic Features Of The Development Of Theological And Epistemological Views In Medieval Eastern Islam.
23. Siddiqov, I. B. (2022). Mutual Synthesis Of Medieval Islam Gnoseology And Theology.
24. Siddiqov, I. B. (2018). Social And Philisophical Performance Of Making Youth's Intellectual Culture. European Science Review, (7-8), 296-298.
25. Bakhromovich, S. I. Social And Physical Performance Of Making Youth's Intellectual Culture. July–August, 289.